

Aktuellt från forskningsfronten BUP Stockholm

Jens Högström

Psykolog, adjungerad lektor Karolinska Institutet

BUP FoU Centrum

Forskargrupp Högström (f.d Serlachius)

Internet-baserad KBT

Syfte: Att tillgängliggöra
evidensbaserad behandling

Målgrupp: Ångest, OCD och
depression

Team:
Sarah Vigerland, Eva
Serlachius, Rebecca Grudin,
Martina Nordh, Lie Åslund

Social/visuell uppmärksamhet

Syfte: Förstå etiologi vid
barnpsykiatriska tillstånd

Målgrupp: Social ångest,
autism och genetiska
syndrom

Team:
Johan Lundin Kleberg
Hanna Björlin Avdic
John Hasslinger

Könsdysfori

Syfte: Kartlägga
populationen och utvärdera
insatser som ges

Målgrupp: Barn och
ungdomar med könsdysfori

Team:
Louise Frisé
Felicitas Falck

Tvångsvård inom BUP

Syfte: Kartlägga förekomst
och riskfaktorer

Målgrupp: Unga som
tvångsvårdas och
exponeras för
tvångsåtgärder inom BUP

Team:
Astrid Moell
Susanne Buchmayer
Niklas Långström

Medicinsk pedagogik

Syfte: Utvärdera digital
färdighetsträning i
suicidriskbedömning

Målgrupp: Läkarestudenter

Team:
Anna Lundh
Josefin Ivarson
Eva Serlachius

Internet-baserad KBT

	Utveckling	Pilotstudie	RCT	Implementerad på BUP
Blandade ångestsyndrom	→			
Social ångest (fobi)	→			
GAD	→			
Irritable bowel syndrom	→			
Tvångssyndrom/OCD	→			
Tvångssyndrom+AST	→			
Tics/Tourette's syndrom	→			
Självskadebeteenden	→			
Insomni	→			
Depression	→			
BDD	→			

Internet-baserad KBT är en effektiv behandling

Contents lists available at ScienceDirect

 Behaviour Research and Therapy
Journal homepage: www.elsevier.com/locate/brat

Internet-delivered cognitive behavioural therapy for children with anxiety disorders: A randomised controlled trial

Sarah Vigerland ^{a,*}, Brjánn Ljótsson ^b, Ulrika Thulin ^a, Lars-Göran Öst ^{b,c}, Gerhard Andersson ^{b,d}, Eva Serlachius ^a

Therapist-Guided, Internet-Delivered Cognitive-Behavioral Therapy for Adolescents With Obsessive-Compulsive Disorder: A Randomized Controlled Trial

Fabian Lenhard, ^{MS}, Erik Andersson, ^{PhD}, David Mataix-Cols, ^{PhD}, Christian Rück, ^{PhD}, Sarah Vigerland, ^{PhD}, Jens Högström, ^{PhD}, Maria Hillborg, ^{MS}, Gustaf Brander, ^{MS}, Mari Ljungström, ^{MS}, Brjánn Ljótsson, ^{PhD}, Eva Serlachius, ^{PhD}

Clinical Gastroenterology and Hepatology 2019;17:2236-2244

Clinical and Cost Effectiveness of Online Cognitive Behavioral Therapy in Children With Functional Abdominal Pain Disorders

Maria Lalouni, ^{†,‡} Brjánn Ljótsson, ^{§,||} Marianne Bonnett, ^{†,§,†} Richard Ssegonja, [¶] Marc Benninga, ^{**} Johan Bjureberg, ^{||} Jens Högström, ^{†,||} Hanna Sahlin, ^{||} Magnus Simrén, ^{††,§§} Inna Feldman, [¶] Erik Hedman-Lagerlöf, ^{§,||} Eva Serlachius, ^{†,||} and Ola Öien ^{††}

JAMA Psychiatry | Original Investigation

Therapist-Guided Internet-Delivered Cognitive Behavioral Therapy vs Internet-Delivered Supportive Therapy for Children and Adolescents With Social Anxiety Disorder
A Randomized Clinical Trial

Efficacy and cost-effectiveness of therapist-guided internet cognitive behavioural therapy for paediatric anxiety disorders: a single-centre, single-blind, randomised controlled trial

Maral Jolstedt, [†] Tove Wahlund, [†] Fabian Lenhard, [†] Brjánn Ljótsson, [†] David Mataix-Cols, [†] Martina Nord, [†] Lars-Göran Öst, [†] Jens Högström, [†] Eva Serlachius, [†] Sarah Vigerland

JAMA | Original Investigation

Effect of an Internet-Delivered Stepped-Care Program vs In-Person Cognitive Behavioral Therapy on Obsessive-Compulsive Disorder Symptoms in Children and Adolescents
A Randomized Clinical Trial

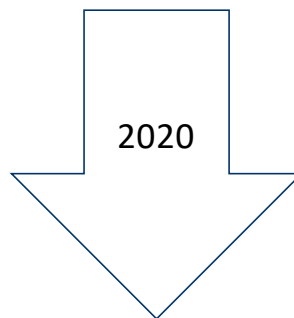
Kristina Aspvall, PhD; Erik Andersson, PhD; Karin Melin, RN, PhD; Lisa Norlin, MSc; Viktor Eriksson, MSc; Sarah Vigerland, PhD; Maral Jolstedt, PhD; Maria Silverberg-Mörse, MD; Lena Wallin, MD; Filipa Sampaio, PhD; Inna Feldman, PhD; Matteo Bottai, PhD; Fabian Lenhard, PhD; David Mataix-Cols, PhD; Eva Serlachius, MD, PhD

Mer effektivt än väntlista och TAU

Mer effektivt än aktiv kontrollbehandling

Lika effektivt som traditionell KBT

Internet-KBT-forskningen

Hitta mottagning > BUP Forskning och utveckling > **BUP Internetbehandling**

BUP Internetbehandling

Hitta mottagning > BUP Forskning och utveckling > **BUP Internetbehandling**

BUP Internetbehandling

- Mottagning inom BUP Stockholm
- I dag 9 psykologer
- Erbjuder internetbehandling för barn och ungdomar med:
  - Ångestsyndrom
  - Irritable bowel syndrome (IBS)
  - Tvångssyndrom/OCD
  - Utagerandeproblem (iKOMET för föräldrar)

Inloggning via 1177

1177
VÄRDGUIDEN

 Jane Doe
Inställningar

[Start](#) » Stöd och behandling

Stöd och behandling

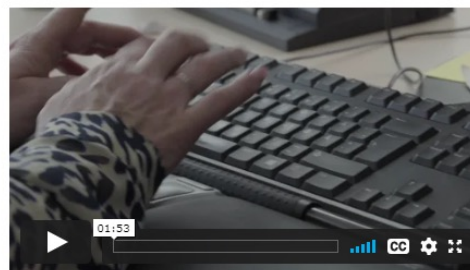
Dina pågående stöd- och behandlingsprogram

- [BIP Ont i magen barn](#)
- [BIP Ont i magen barn - föräldradelar](#)
- [BIP:s ångestprogram för barn](#)
- [BIP:s ångestprogram för barn - föräldradsdelen](#)
- [BIP:s ångestprogram för barn - föräldradsdelen](#)
- [BIP:s ångestprogram för ungdomar](#)
- [BIP:s ångestprogram för ungdomar](#)
- [BIP:s ångestprogram för ungdomar - föräldradsdelen](#)

Om Stöd och behandling

Välkommen till Stöd och behandling, en tjänst där du kan få stöd, behandling eller utbildning på nätet. [Läs mer om Stöd och behandling](#)

[Mer om regler och rättigheter](#)

Så här ser Internet-KBT ut

Vad är rädsla och ångest?

När vi är rädda känns det i kroppen. Då vet vi att vi måste akta oss. Att känna sig rädd, fast det inte finns något farligt att akta sig för, kallas ångest. Både vuxna och barn kan ha ångest.

Rädsla är det vi känner i kroppen när det finns någonting farligt i närheten. Rädsla är vårt larmsystem som varnar oss för fara. När vi blir rädda händer en massa saker i kroppen. Ibland bultar hjärtat hårt. Vi kan skaka, darra, må illa, blir röda och känna oss varma.

Ångest är ett falskt larm

När vi blir rädda fast det egentligen inte finns något farligt, kallas det ångest. Ångest känns likadant som rädsla. Man kan säga att det har gått ett falskt larm i kroppens larmsystem.

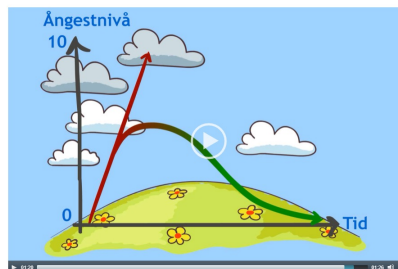
Lisa är rädd för hundar. När Lisa träffar en hund sätter hennes larmsystem ingång. Lisa blir superrädd - fast hunden inte är farlig. Hennes hjärta börjar slå fortare och hårdare. Hon börjar svettas och känner sig yr.

Alla kan ha ångest

Ångest är vanligt! Vi kan alla ha ångest för väldigt många olika

Ångestkurva: Rädslan går ner

När Lisa stannade kvar gick ångest rädslan ner! Här kunde det bli så! Titta på termen för du se.

Vad vi ofta gör när vi blir rädda

Vanliga strategier - som hjälper för stunden

Vi kommer att jobba mycket med saker du gör när du känner ångest eller oro i den här behandlingen. Här är de absolut vanligaste sakerna man brukar göra när det känns jobbigt.

Vi flyr!

Det vanliga är att vi, när vi ställs inför något som är läskigt eller jobbigt, vill ta oss därifrån. Vi blundar när vi tittar på skräckfilm, pratar fort för att redovisningen ska ta slut eller går hem från skolan om vi blir för oroliga. Så funkade alla flesta och det är inte konstigt att vi gör så. Molly, som är rädd för att få en panikattack, går alltid ut från klassrummet när hon är rädd att hon börjar få en panikattack.

Vi undviker!

Ibland flyr vi situationer redan innan de hunnit uppstå - det kallar vi för att man undviker situationen. Det kan vara allt från att man är "sjuk" dagen det är ett prov i skolan till att man tackar nej till fester där man inte känner någon. Maral, som är rädd för hundar, tar alltid en omväg till skolan för att slippa passera parken där folk rastar sina hundar.

Vi försöker få kontroll!

Det är också vanligt att göra olika saker, som gör att man känner sig mer säker i stunden. Amir oror sig till exempel för att han ska skiva fel. Amir dubbel- och trippelkollar det han skriver. Ibland ber han sin pappa läsa igenom. När Amir gör de där sakerna för att få kontroll känner han sig lite mer säker. I alla fall en liten stund.

En film om funktionella magsmärtor

Här är en film som visar varför du har så mycket symptom från magen.

Tvångsvård och tvångsåtgärder inom BUP

Astrid Moell, Susanna Buchmayer och
Niklas Långström

- Undersöker förekomst av tvångsvård och tvångsåtgärder:
  - Avskiljning
  - Bältesläggning
  - Tvångsmedicinering
  - Sondmatning
- Riskfaktorer för användande av tvångsåtgärder
- Patienters upplevelse av tvångsåtgärder

Tvångssyndrom och relaterade tillstånd

David Mataix-Cols

Lorena Fernández de la Cruz

Anna Sidorchuk

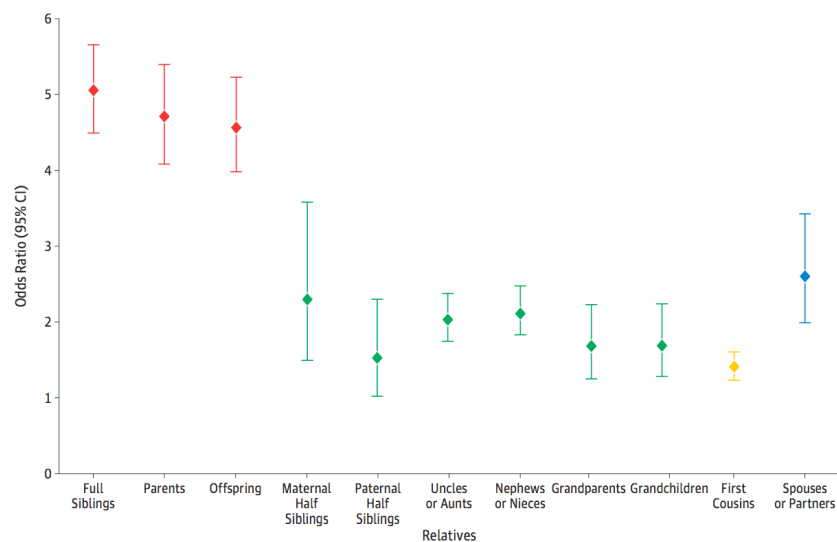
OCD och relaterade
tillstånd

Långsiktiga
konsekvenser för hälsa
och livsstilsförändring

Epidemiologi och
farmakologisk
epidemiologi

Vad orsakar tvångssyndrom?

Figure 1. Risk for Obsessive-Compulsive Disorder Among Relatives With Differing Genetic and Environmental Distance to All Diagnosed Obsessive-Compulsive Disorder Cases in the Swedish National Patient Register (1969-2009) Compared With Matched Population Control Subjects

Högre risk inom familjer

Vad orsakar tvångssyndrom?

JAMA Psychiatry | [Original Investigation](#)

Association of Perinatal Risk Factors With Obsessive-Compulsive Disorder A Population-Based Birth Cohort, Sibling Control Study

Gustaf Brander, MSc; Mina Rydell, PhD; Ralf Kuja-Halkola, PhD; Lorena Fernández de la Cruz, PhD; Paul Lichtenstein, PhD; Eva Serlachius, MD, PhD; Christian Rück, MD, PhD; Catarina Almqvist, MD, PhD; Brian M. D'Onofrio, PhD; Henrik Larsson, PhD; David Mataix-Cols, PhD

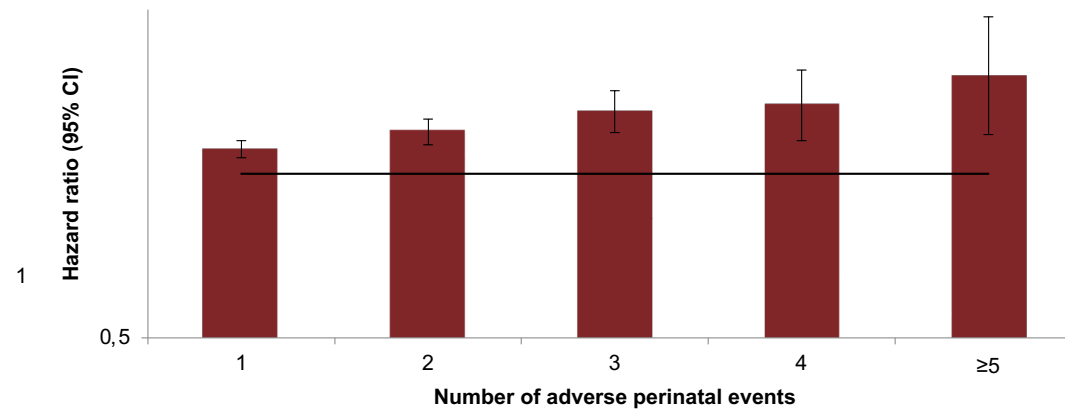
IMPORTANCE Perinatal complications may increase the risk of obsessive-compulsive disorder (OCD). Previous reports were based on small, retrospective, specialist clinic-based studies that were unable to rigorously control for unmeasured environmental and genetic confounding.

[← Editorial page 1117](#)

[+ Supplemental content](#)

Perinatale faktorer så som rökning hos modern, låg födelsevikt och prematur födsel ökar risken för OCD

Vad orsakar tvångssyndrom?

Dos-respons-förhållande mellan antal perinatale faktorer och risk för OCD

Vilka konsekvenser medför OCD?

Molecular Psychiatry (2017) 22, 1626–1632

OPEN

www.nature.com/mp

ORIGINAL ARTICLE

Suicide in obsessive–compulsive disorder: a population-based study of 36 788 Swedish patients

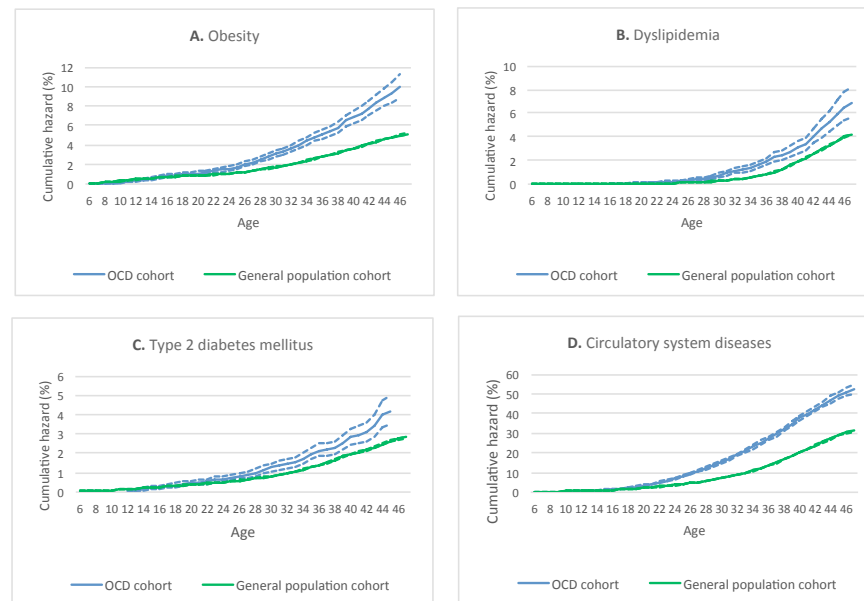
L Fernández de la Cruz¹, M Rydell², B Runeson¹, BM D'Onofrio³, G Brander¹, C Rück¹, P Lichtenstein², H Larsson^{2,4} and D Mataix-Cols^{1,5}

The risk of death by suicide in individuals with obsessive–compulsive disorder (OCD) is largely unknown. Previous studies have been small and methodologically flawed. We analyzed data from the Swedish national registers to estimate the risk of suicide in OCD and identify the risk and protective factors associated with suicidal behavior in this group. We used a matched case–cohort design to estimate the risk of deaths by suicide and attempted suicide in individuals diagnosed with OCD, compared with matched general population controls (1:10). Cox regression models were used to study predictors of suicidal behavior. We identified 36 788 OCD patients in the Swedish National Patient Register between 1969 and 2013. Of these, 545 had died by suicide and 4297 had attempted suicide. In unadjusted models, individuals with OCD had an increased risk of both dying by suicide (odds ratio (OR) = 9.83 (95% confidence interval (CI), 8.72–11.08)) and attempting suicide (OR = 5.45 (95% CI, 5.24–5.67)), compared with matched controls. After adjusting for psychiatric comorbidities, the risk was reduced but remained substantial for both death by suicide and attempted suicide. Within the OCD cohort, a previous suicide attempt was the strongest predictor of death by suicide. Having a comorbid personality or substance use disorder also increased the risk of suicide. Being a woman, higher parental education and having a comorbid anxiety disorder were protective factors. We conclude that patients with OCD are at a substantial risk of suicide. Importantly, this risk remains substantial after adjusting for psychiatric comorbidities. Suicide risk should be carefully monitored in patients with OCD.

Molecular Psychiatry (2017) 22, 1626–1632; doi:10.1038/mp.2016.115; published online 19 July 2016

Tio gånger högre risk för suicid bland individer med OCD

Vilka konsekvenser medför OCD?

Metabola och kardiovaskulära sjukdomar är vanligare bland individer med OCD

Vilka konsekvenser medför OCD?

Research

JAMA Psychiatry | [Original Investigation](#)

Association of Obsessive-Compulsive Disorder With Objective Indicators of Educational Attainment A Nationwide Register-Based Sibling Control Study

Ana Pérez-Vigil, MD; Lorena Fernández de la Cruz, PhD; Gustaf Brander, MSc; Kayoko Isomura, MD, PhD;
Andreas Jangmo, MSc; Inna Feldman, PhD; Eva Hesselmark, BSc; Eva Serlachius, MD, PhD;
Luisa Lázaro, MD, PhD; Christian Rück, MD, PhD; Ralf Kuja-Halkola, PhD;
Brian M. D'Onofrio, PhD; Henrik Larsson, PhD; David Mataix-Cols, PhD

***40-60% lägre sannolikhet att
uppnå olika utbildningsmål
bland individer med OCD***

Labour market marginalisation in obsessive-compulsive disorder: a nationwide register-based sibling control study

Ana Pérez-Vigil^{1,2*}, Ellenor Mittendorfer-Rutz³, Magnus Helgesson³,
Lorena Fernández de la Cruz¹ and David Mataix-Cols^{1,4}

***Förhöjd risk för arbetslöshet,
långtidssjukskrivning och
förtidspension bland
individer med OCD***

KIND

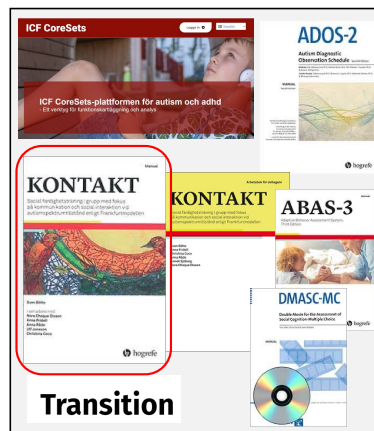
KAROLINSKA INSTITUTET
CENTER OF NEURODEVELOPMENTAL
DISORDERS

Sven Bölte

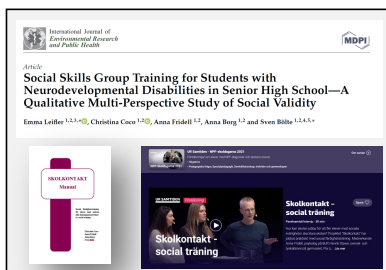
N~70 medarbetare
i Region Stockholm & på Karolinska
Institutet

Klinisk forskning

Social färdighetsträning i grupp vid autism (8 – 17 år)

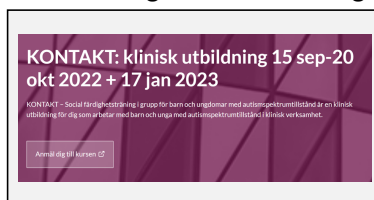
Skolverversion

Storskalig utprovning i klinisk miljö

Utbildning & handledning

Förbättrar sociala färdigheter bland unga med autism påtagligt

Tack för er uppmärksamhet

Jens.hogstrom@ki.se

Jens.hogstrom@regionstockholm.se